

Verlagen

Bonen

Verlag van de wadvogeltellingoefenavond

Op 20 oktober j.l. was er dan de wadvogeltellingoefenavond, het vervolg op de oefenteldag die een kleine maand eerder bij Noordpolderzijl was gehouden. In totaal 28 personen waren voor dit vervolg naar het Natuurmuseum in Groningen gekomen, waarvan de meesten ook op de oefenteldag waren geweest. Dit keer zaten we in de zaal achter de bibliotheek, een veel prettiger ambiance dan de kille, claustrofobische filmzaal waar de lezingen meestal worden gehouden.

Naast de presentatie van de resultaten van de oefenteldag zouden er deze avond nog wat telexperimenten worden gedaan. Ik was vooral nieuwsgierig naar mijn eigen oefendag-uitkomsten. Toen de gegevens geprojecteerd stonden was het even zoeken naar mijn eigen telresultaten in de tabel. Bij controle van de lijst miste ik mijn Groenpoten: vergeten in te vullen op het formulier, bleek later. Naast deze foutenbron (sorry) bleken er grote verschillen te zijn tussen tellers, zowel wat betreft de getelde aantallen per soort als het aantal getelde soorten. Over het eerste punt heb ik in mijn verslag van de oefendag (zie Grauwe Gors 99/3) al het nodige gezegd. Het hoeft dan ook niemand te verbazen dat vooral bij de meeuwen de verschillen pregnant waren. Ook in het aantal waargenomen soorten waren er grote verschillen: in de westgroep van 25/9 liep dit uiteen van 8 tot 21 (zelf:18) per teller; in de oostgroep van 10 tot 23. Determinatiefouten en -problemen spelen hierbij een rol: ik moet duidelijk eens met een bepaald iemand discussiëren over het verschil tussen Goud- en Zilverplevieren. Deze determinatieproblemen komen voor een deel voort uit gebrek aan ervaring, zowel met het tellen op zich als met het telterrein. Uiteindelijk was ik niet ontevreden over mijn eigen telresultaten van de oefendag.

Mijn tevredenheid en zelfvertrouwen verdwenen echter als sneeuw voor de zon toen Kees Rappoldt het vervolg op deze avond inleidde: het bonenexperiment! Lang vergeten trauma's

kwamen boven. Meer dan 10 jaar geleden had ik ook al eens meegedaan aan dit experiment. De resultaten hiervan waren mede de oorzaak dat ik mij jarenlang verre heb proberen te houden van tellingen in gebieden met grote groepen vogels. Het bonenexperiment is eind jaren zeventig ontwikkeld door Kees Rappoldt e.a. (de 'Amelandgroep') en is in feite heel simpel. Dia's van groepen witte bonen tegen een donkere achtergrond worden geprojecteerd op een scherm. Niet alleen wordt er gevarieerd met het aantal bonen per plaatje, maar ook met groepsstructuur en -patroon. Bovendien wordt er tijdens het experiment gevarieerd met de tijd die men krijgt om de bonen te tellen. Het aardige van dit experiment is natuurlijk dat je niet alleen verschillende schattingen krijgt van tellers, maar dat het exacte aantal ook bekend is. De tijd om een schatting van het aantal op het scherm geprojecteerde bonen te maken, is kort tot zeer kort (enkele seconden). Hiermee wordt een goede nabootsing gemaakt van plotseling opvliegende groepen vogels. Gelukkig bleven we deze avond verschoond van plaatjes met twee types bonen.

Er werden een achttal bonenplaatjes getoond, waarna alle aanwezigen hun geschatte aantallen inleverden. In de pauze werden de gegevens door beide Keesen (Rappoldt & van Scharenburg) verwerkt. Na de pauze werd mijn vrees bewaarheid: het bleek dat mijn bonen-tellingen een behoorlijke onderschatting waren van de werkelijke aantallen. Vooral bij ingewikkelde patronen, die maar kort op het scherm geprojecteerd werden (nabootsing van plotseling opvliegende groepen) zat ik er ver naast. Gelukkig bleek dit bij meer personen zo te zijn (gemiddeld 15% onderschatting).

Hierna volgde een verhaal over verschillen tussen tellers en telsituatie. Mogelijk dat hierover nog eens nader in de Grauwe Gors kan worden geschreven. Duidelijk is wel dat het verstandig is de meeste tijd te besteden aan grote groepen vogels en niet aan de vogelsoorten die maar weinig voorkomen. Een geruststelling is verder dat naarmate er meer tellers bij een telling betrokken zijn,

telfouten tussen tellers meer en meer uitmid-
delen. Een integrale telling van de Wadden-
zee levert daarom een behoorlijk betrouwbaar
beeld op.

Hoewel het bonenexperiment voor mijzelf
weer behoorlijk mis ging, maakt het resultaat
van de oefendag duidelijk dat ik in het veld
in ieder geval geen uitzonderlijk slechte teller
ben. Bovendien tel ik opvliegende groepen,
zeker met ingewikkelde groeeringpatronen,
toch al nooit (geintje Erik).

Het was een zeer leerzame avond, die hope-
lijk in de toekomst nog eens een vervolg
krijgt. Voorlopig hoef ik echter geen bonen
meer. Kapucijners zijn trouwens veel lekker-
der.

Arjo Bunscoeke.